

Dosažení kompletní remise při kombinaci FOLFIRI + aflibercept (Zaltrap®) u pacientky s karcinodem kolon a s generalizací do jater a plic

Marián Liberko, Renata Soumarová

Radioterapeutická a onkologická klinika FNKV a 3. LF UK, Praha

Kazuistika popisuje případ pacientky s generalizovaným kolorektálním karcinodem do jater a plic. U pacientky byla po dvou letech od zahájení paliativní systémové onkologické terapie dosažena kompletní remise jaterních a plicních metastáz při druhé linii paliativní systémové léčby FOLFIRI + aflibercept.

Klíčová slova: kolorektální karcinom, jaterní metastázy, plicní metastázy, paliativní chemoterapie, kompletní remise.

Complete remission during FOLFIRI + aflibercept (Zaltrap) treatment in patient with liver and lung metastasis from colorectal cancer

Case report describes a case of patient with metastatic colorectal carcinoma, presenting with liver and lung metastases. Complete remission of liver and lung metastases was achieved with use of 2nd line palliative systemic treatment (FOLFIRI + aflibercept) two years from initiation of palliative treatment.

Key words: colorectal carcinoma, liver metastases, lung metastases, palliative chemotherapy, complete remission.

Úvod

Metastatický kolorektální karcinom je nevyčísitelné onemocnění. Vzhledem k pokrokům v chemoterapii, cílené terapii a multidisciplinárnímu přístupu se přežívání těchto pacientů však významně zlepšuje. Účinná první linie chemoterapie je zásadní pro dosažení co nejlepší odpovědi a měla by být zvolena po zhodnocení jak klinických, tak biologických charakteristik onemocnění. Zcela nutná pro volbu režimu je znalost mutačního stavu RAS a BRAF.

U pacientů s nemutovaným RAS a BRAF je lékem volby chemoterapie v kombinaci s anti-EGFR v 1. linii metastatického onemocnění s mírnou preferencí u levostranných nádorů. Kombinace s anti-EGFR terapií poskytuje vyšší a rychlejší míru odpovědi metastáz na terapii bez ohledu na stranovou lokalizaci primárního nádoru a tím i možnost sekundárních resekcí. Po progresi na

1. linii s anti-EGFR preparáty při celkově dobrém klinickém stavu pacienta je možností pokračování anti-VEGF terapií (bevacizumab, aflibercept).

V případě mutovaného RAS a nemutovaného BRAF jsou jedinou možností cílené terapie anti-VEGF preparáty (bevacizumab). Při progresi lze pokračovat ve stejném anti-VEGF (bevacizumab) preparátu, nebo lze indikovat jiný preparát ze skupiny anti-VEGF (aflibercept).

V případě mutovaného BRAF bez ohledu na přítomnost, resp. nepřítomnost mutací RAS, je preferována kombinace FOLFOXIRI + anti-VEGF v první linii pro pacienty ve velmi dobrém stavu, zejména když je cílem cytoredukce. Možností je i dublet chemoterapie + anti-VEGF v první linii léčby pro pacienty v horším celkovém stavu. Při progresi na první linii je v podstatě jedinou možností je pokračování v anti-VEGF terapii (bevacizumab, aflibercept) s jiným cytostatikem.

Anti-EGFR preparáty u této skupiny (mutace BRAF) pacientů mají minimální účinnost.

Bez ohledu na mutační stav RAS a BRAF je po progresi na dvou liniích systémové chemoterapie možností buď tipiracil/trifluridin, nebo regorafenib ve třetí linii léčby.

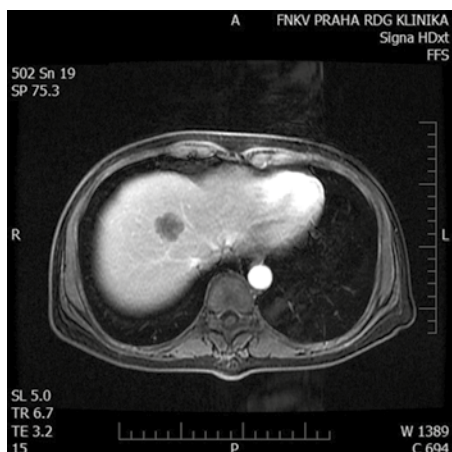
Kazuistika

Pacientka (*1968) byla na přelomu jara a léta 2017 vyšetřována pro hypochromní mikrocytární anémii a intermitentní dyspeptické potíže. Při kolonoskopii byl verifikován exulcerovaný adenokarcinom lienální flexury. Výkonostní stav pacientky odpovídal PS 0 WHO. Pacientka prodělala v dětství virovou meningitidu bez následného neurologického deficitu, appendektomii v 10 letech, v adolescenci infekční mononukleózu a opakované pneumonie. Byla léčena pro hypertenzi, chronický vertebrogenní algický syndrom.

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA: MUDr. Marián Liberko, marian.liberko@fnkv.cz
Radioterapeutická a onkologická klinika FNKV a 3. LF UK, Praha
Šrobárova 50, 100 34 Praha 10

Cit. zkr: Onkologie 2019; 13(5): 237–242
Článek přijat redakcí: 29. 8. 2019
Článek přijat k publikaci: 17. 9. 2019

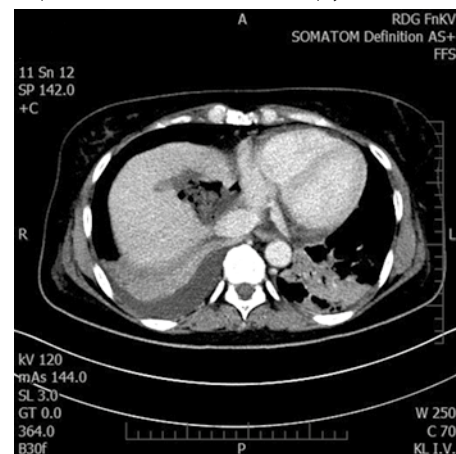
Obr. 1. Primární nádor v oblasti hepatální flexury a metastáza jater v S8**Obr. 2a.** Jaterní metastáza v S8 před zahájením systémové terapie**Obr. 2b.** Parciální regrese ložiska v S8 (původně 24 × 23 mm, nyní 15 × 14 mm) po 6 cyklech mFOLFOX6 + Avastin

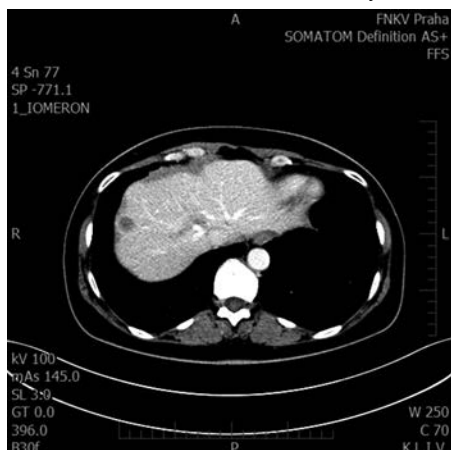
V anamnéze pacientka dále udávala recidivující distorze kotníku, myom děložní. V dubnu 2016 pacientka prodělala transitorní ischemickou ataku (TIA). Dle doplněné MRI bylo diagnostikováno variantní cévní zásobením mozku s čet-

nými hypopláziemi a variantními zakončeními či chyběním některých úseků cév. ECHO bylo bez průkazu patologie. Užívala Godasal, Tritace combi, Indap a Helicid. Pacientka byla nekuřačka, alkohol pouze příležitostně. Pracovala jako učitelka v mateřské škole a bydlela s partnerem.

Před plánovanou operací bylo doplněno stagingové CT s nálezem velkého objemného, až polypově konturovaného útvaru v lienální flexuře tračnicku velikosti 5 cm příčně a až 9 cm kraniokaudálně (obrázek 1). V centrální části segmentu S8 jater bylo přítomné nepravidelně okrouhlé hypodenzní, ne však cystické ložisko o průměru 20 mm s lehce nepravidelnými konturami – v.s. metastatické ložisko. Laboratoř byla bez pozoruhodností, markery byly negativní. V srpnu 2018 byla pacientka operována. Vzhledem k peroperačnímu nálezu prorůstání tumoru do kaudy pankreatu, zasahujícímu Gerotovou fascii a hilus sleziny byla provedena multiorgánová resekce en bloc – distální pankreatektomie, splenektomie, resekce levostranného kolon s transversosigmoideální anastomózou end to end. Dále byla peroperačně v játrech parenchymatózně potvrzena v S8 rezistence cca 3 × 3 cm – v.s. metastáza. Definitivní histologie prokázala dobře až středně diferencovaný adenokarcinom tlustého střeva v oblasti lienálního ohbí, s prorůstáním do okolní perikolické a retroperitoneální tukové tkáně, s plošnou fibrózní adhezí ke kaudě pankreatu, avšak bez prorůstání nádoru do pankreatické tkáně. Serózní povrchy i okraje resekátu byly bez nádoru, slezina byla bez nádoru. Bylo vyšetřeno 38 uzlin, všechny bez nádoru. Hodnoceno jako pT3pN0(0/38) G2, R0. Vzhledem k přítomné jaterní metastáze bylo doplněno molekulárně biologické vyšetření Ras, které prokazuje mutaci. Krátce po operaci (6. pooperační den) došlo k vzestupu teplot, bolesti břicha, vzestupu amyláz a lipáz v drénech. Bylo provedeno CT, které prokázalo kolekci tekutiny v místě resekované kaudy pankreatu. Pacientka byla indikována k operační revizi a byla provedena drenáž kolekce. I po revizi trvala elevace zánětlivých parametrů a aktivita pankreatických enzymů v drénech. Proto bylo provedeno ERCP se zavedením stentu do ductus Wirsungi. Pacientka byla propuštěna s drénem a kontrolovanou pankreatickou pištělí. Sekrece z drénu postupně ustávala a drén byl odstraněn. Dle domluvy multidisciplinárního týmu byla před zvažováním výkonem na játrech doplněna

magnetická rezonance jater, která potvrdila metastázu v S8 velikosti 25 mm (obrázek 2a). Dále ale prokázala metastázu v S5 velikosti 6 mm. Další dvě suspektní ložiska byly v S7 velikosti 10×16 mm a 10×4 mm. Vzhledem k vícečetnému metastatickému procesu jater byla u pacientky zahájena systémová terapie mFOLFOX6 + bevacizumab (Avastin®) s cílem downsizingu před plánovanou metastazektomií. Při zahajování terapie byla pacientka v PS 0 WHO, vážila 48 kg. Tolerance systémové léčby byla uspokojivá, s minimální gastrointestinální toxicitou, prakticky bez parestézií při oxaliplatině. Po 4. aplikaci chemioterapie, ale došlo ke zvýšení tlaku (při domácím měření TK 180/125 mmHg) a klinické symptomatologii ve smyslu bolesti hlavy, nauzey, vertiga. Byla zahájena antihypertenzní medicína kombinací Tritace combi a Indap s rychlou úpravou k normálním hodnotám tlaku. Celkem bylo aplikováno 6 cyklů mFOLFOX6 + Avastin před plánovaným kontrolním MRI. Kontrolní MRI začátkem ledna 2018 prokázalo parciální regresi ložiska v S8 (původně 24 × 23 mm, nyní 15 × 14 mm) (obrázek 2b) a ložiska v S5 (původně 6 mm, nyní 2 mm). Obě minule popisovaná naznačená ložiska v S7 byla v regresii – suspektní meta. Pacientka byla indikována k metastazektomii jaterních ložisek. Z provozních a technických důvodů, byl ale výkon proveden až začátkem dubna 2018. Dle peroperačního ultrazvuku byl nález solitárního ložiska v S8 intraparenchymatózně, v blízkosti větvení střední jaterní žíly. Pod UZ kontrolou byla zavedena jehla a provedena RFA ložiska v S8. Šestý pooperační den dochází ke zhoršení stavu, bolesti břicha, dušnosti, elevaci zánětlivých parametrů. Provedené CT břicha prokázalo nekrózu jater se suspektním

Obr. 4. Nekrotické ložisko jater po RFA S8 jater se suspektním infektem, bublinkami plynu

Obr. 5a. Nové metastatické ložisko v S8 jater**Obr. 5b.** Kompletní remise ložiska v S8 jater při FOLFIRI + Zaltrap a dále monoterapii Zaltrap

infektem, bublinkami plynu (obrázek 4). Dále byla přítomná AV fistula mezi a. a v. hepatica l.dx., která byla embolizována pod CT kontrolou s efektem. Těžký zánětlivý stav byl přeléčen dlouhodobou ATB terapií. Po dimisi ale za 3 dny opět došlo k hospitalizaci na chirurgické klinice pro septický stav. Provedené CT prokázalo ložisko v S8 s podílem plynu; řešeno konzervativně i.v. ATB terapií a ve druhé době byl proveden pokus o zavedení pigtailu pod CT kontrolou. CT navigovaná drenáž se pro nepříznivé uložení ložiska ale nezdařila a od výkonu bylo ustoupeno vzhledem k riziku empyému. Pacientka byla na konzervativní terapii zlepšena a propuštěna do domácího prostředí. Kontrolní MRI jater, které bylo provedeno v červnu 2018, prokázalo v S4/8 stav po RFA komplikované abscesem – zóna patologického signálu o velikosti cca 63 x 33 mm – nález byl podezřelý z rezidua abscesu. Kromě toho bylo patrné nové metastatické ložisko laterálně v S8 o velikosti cca 8 mm. Vzhledem k tomuto nálezu bylo doplněno i CT hrudníku, břicha a pánve, které potvrdilo ložisko v S8 ja-

ter (velikosti 14 mm) – (obrázek 5a) a současně byla nově diagnostikována solitární metastáza levé plíce v S3/4 velikosti 8 mm – (obrázek 6a). I přes četné chirurgické komplikace po ošetření jater byla pacientka stále v PS 0 WHO. Byla indikována 2. linie paliativní systémové terapie: FOLFIRI + Zaltrap, která byla zahájena v srpnu 2018. Tolerance systémové léčby byla opět velmi dobrá. Přítomné byly pouze mírné dyspepsie, výjimečně průjmovitá stolice po aplikaci irinotekanu. V průběhu terapie byla pacientka váhově stabilní s tendencí k mírnému vzestupu hmotnosti. Rovněž tlakově byla pacientka na zavedené antihypertenzní medikaci stabilní, bez nutnosti její další úpravy. Kontrolní vyšetření moči při Zaltrapu bylo opakovaně bez nálezu proteinurie. Při re-stagingu při FOLFIRI + Zaltrap v prosinci 2018 byla přítomná regrese velikosti solitární metastázy levé plíce a rovněž regrese solitární meta S8 jater. Chirurgický výkon ale vzhledem k opakovaným závažným pooperačním komplikacím zvažován nebyl. Lokální ošetření pomocí radiofrekvenční ablace vzhledem k riziku pneumotoraxu po domluvě s pacientkou také provedeno nebylo. Pacientka zvolila pokračování v kombinaci FOLFIRI + Zaltrap. Celkem bylo u pacientky aplikováno 14 cyklů FOLFIRI + Zaltrap bez nutnosti odkladu, redukce dávek z důvodu toxicity. Od 15. cyklu na přání pacientky dále bylo pokračováno pouze v monoterapii Zaltrajem. Na zatím posledním CT vyšetření byla při udržovací monoterapii Zaltrajem dosažena kompletní remise – ložisko S8 jater zcela vymizelo (obr. č. 5b). Ložisko S3/4 plic bylo pouze s jizevnatými změnami (obrázek 6b). I přes dosažení kompletní remise pacientka t.č. pokračuje v monoterapii Zaltrajem. V srpnu 2019 byla aplikována celkem 23. dávka Zaltrapu bez projevů toxicity. Další přešetření je v plánu za 3 měsíce a při opakovaném nálezu kompletní remise je možné ukončit terapii. Při progresi v budoucnu lze tak znovu uvažovat o opětovném nasazení FOLFIRI + Zaltrap dle platné domluvy ČOS s plátcí péče.

Diskuze

Kombinace FOLFIRI + Zaltrap představuje režim volby 2. linie léčby mCRC indikovaný po progresi na chemoterapeutickém režimu obsahujícím oxaliplatinu pro pacienty ve výkonnostním stavu PS 0–1 WHO. Kombinace FOLFIRI + Zaltrap prokázala statisticky signi-

Obr. 6a. Solitární plicní metastáza S3/4 l.sin.**Obr. 6b.** Kompletní remise ložiska v S3/4 l.sin. při FOLFIRI + Zaltrap a dále monoterapii Zaltrap

fikantní prodloužení přežívání bez progresu (PFS) a celkového přežívání (OS) v randomizované studii fáze III VELOUR (1). Benefit přidání Zaltrapu k FOLFIRI na PFS a OS byl zachován bez ohledu na předléčení pacienta anti-VEGF (bevacizumab) terapií v 1. linii mCRC (2). Nicméně ve studii VELOUR žádný z 612 pacientů randomizovaných do experimentálního ramene nedosáhl kompletní remise onemocnění (CR). Parciální odpověď (PR) dosáhlo 19,8% pacientů a stabilizace onemocnění (SD) 65,9% pacientů (1). Dosažení CR při terapii FOLFIRI + Zaltrap ve 2. linii léčby je spíše vzácností. Ojedinelé případy dokumentují pouze kazuisťická sdělení (3, 4, 5).

V současné době neexistuje jasný prediktivní marker, který by pomohl identifikovat pacienty, kteří budou nejvíce profitovat z přidání Zaltrapu. Určitou informaci poskytuje podskupinová analýza studie VELOUR, která identifikovala podskupinu pacientů v PS 0 WHO bez ohledu na počet metastatických ložisek a podskupinu pacientů v PS 1 WHO s méně než 2 metastatickými ložisky

jako skupinu, která má největší benefit z přidání Zaltrapu na PFS a OS. Na druhou stranu v této subanalýze, pacienti v PS 2 WHO bez ohledu na počet metastatických ložisek a pacienti v PS 1 WHO s více než 2 metastatickými ložisky neměli žádný benefit z přidání Zaltrapu (6).

Možným prediktivním biomarkerem senzitivity vůči Zaltrapu může být VEGFR2, elevace kterého byla popsána jako jedna z možností vzniku rezistence na bevacizumab (7) a současně jako marker lepší odpovědi na terapii Zaltrapem. Další potenciální prediktivní biomarker účinnosti

Zaltrapu může být galectin-1 (8). Dále analýza biomarkerů ze studie VELOUR identifikovala potenciální prognostické a prediktivní markery. Tři z nich přímo ve vztahu k mechanismu účinku Zaltrapu: VEGF-A a VEGF-R2/-R3. Dále pak IL-8, MIF a surfactant protein D, které mají vztah k zánetu, byly identifikovány jako další potenciální prediktivní markery. Nicméně je potřeba dalšího výzkumu v této oblasti s cílem identifikace biomarkerů, které by byly použitelné v běžné klinické praxi a pomohly selektovat skupinu pacientů s největším přínosem anti-VEGF terapie.

Závěr

Kazuistika popisuje případ mladé pacientky s primárně generalizovaným kolorektálním karcinodem do jater s četnými pooperačními komplikacemi jak po operaci primárního nádoru, tak po výkonu na játrech. Zároveň kazuistika ukazuje dobrou odpověď na systémovou chemoterapii s anti-VEGF preparáty. Při léčbě 2. linie FOLFIRI + Zaltrap a následně monoterapii Zaltrapem u pacientky dochází k dosažení kompletní remise po 2 letech onkologické léčby.

LITERATURA

1. Van Cutsem, et al. Addition of aflibercept to fluorouracil, leucovorin, and irinotecan improves survival in a phase III randomized trial in patients with metastatic colorectal cancer previously treated with an oxaliplatin-based regimen. *J Clin Oncol.* 2012; 30(28): 3499–3506.
2. Tabernero, et al. Aflibercept versus placebo in combination with fluorouracil, leucovorin and irinotecan in the treatment of previously treated metastatic colorectal cancer: prespecified subgroup analyses from the VELOUR trial. *Eur J Cancer.* 2014; 50(2): 320–331.
3. De Devitiis, et al. Late complete response after long remission from treatment with FOLFIRI-aflibercept for metasta-

- tic colorectal cancer after progression to FOLFOX-bevacizumab. *Recenti Prog Med.* 2015; 106(8): e407–13
4. Amrane, et al. Complete Metabolic Response Assessed by FDG PET/CT to FOLFIRI-Aflibercept in Second-Line Treatment of Metastatic Colorectal Cancer. *Clin Nucl Med.* 2019; 44(7): 578–579.
5. Kim, et al. Complete Response to Aflibercept-FOLFIRI in One Patient With Colorectal Cancer Refractory to Bevacizumab-FOLFOX: A Possible Autocrine Vascular Endothelial Growth Factor Receptor 2-Related Mechanism. *Clin Colorectal Cancer.* 2016; 15(4): e229–e234
6. Chau, et al. A VELOUR post hoc subset analysis: prognostic

- groups and treatment outcomes in patients with metastatic colorectal cancer treated with aflibercept and FOLFIRI. *BMC Cancer.* 2014; 14: 605.
7. Wedam SB, Low JA, Yang SX, et al. Antiangiogenic and antitumor effects of bevacizumab in patients with inflammatory and locally advanced breast cancer. *J Clin Oncol* 2006; 24: 769–77.
8. Stanley P. Galectin-1 pulls the strings on VEGFR2. *Cell* 2014; 156: 625–626.
9. Sims et al. Potential predictive and prognostic biomarkers identified in baseline plasma samples from the VELOUR trial. *Journal of Clinical Oncology* 2015; 33(Suppl. 15): e14536–e14536.